

СТАНОВИЩЕ

**На дисертационен труд за придобиване на ОНС „доктор“
по научната специалност ТМФВ и СТ (вкл. МЛФ)**

Професионално направление 7.6. Спорт

Тема на дисертационния труд:

**„Влияние на практикуването на шахмата върху психическото
развитие“**

**Автор на дисертационния труд: гл. ас. Радислав Йорданов Атанасов
към катедра „Технически и ледени спортове – сектор Шахмат“
при НСА „В. Левски“**

**Научен ръководител: проф. инж. Димитър Танев Кайков, ДН
Изготвил становището: проф. Йордан Костадинов Иванов, доктор**

Представеният за становище дисертационен труд е разработен в обем от 153 страници, много добре онагледен и илюстриран чрез 45 таблици и 24 фигури. Използваната библиография включва 220 източника, от които 167 на кирилица, 24 на латиница и 29 интернет-източника. Разработката изцяло отговаря на утвърдените изисквания и приети практики и по нейната процедура не са установени нарушения от формален и друг характер.

Разгледаният и изследваният в дисертацията научен проблем има своя социално-значим и актуален характер относно тренировъчните въздействия на един от най-популярните спортове в света и България - шахматът, който влияе върху развитието на психиката на различни социално-целеви групи (ученици, младежи, възрастни). В структурно отношение трудът е съставен от три основни взаимосвързани глави, изводи и препоръки, ползвана литература и две приложения.

В първа глава – теоретична постановка на проблема, на базата на богат литературен материал авторът задълбочено разглежда появата и развитието на шахматната игра. Анализирал е динамичното развитие на различните концепции за същността и ролята на играта за менталното и социално развитие на отделния човек и човешките общества. Гл. ас. Атанасов е разработил характеристика на значимите психически явления, върху които шахматната игра въздейства, което му дава възможност да идентифицира основния фактор – ситуативната

психическа готовност, детерминиращ ефективността на играта в екстремалните условия в стремежа за победа.

Авторът разглежда ситуативната готовност като непосредствено психическо състояние изградено от познавателна, емоционална и волева структура. В края на главата са изведени и обобщени две хипотези, които са коректно формулирани.

Във втората глава на дисертацията точно са изведени и определени целта, задачите, предмета и обекта на изследването. Изследвани са общо 215 субекта от три биологични възрасти (ученици, младежи и мъже), които са разпределени съответно в контролни и експериментални групи. Приложена е комплексна методика за измерване на показателите на ситуативната психическа готовност като надеждно са приложени три метода за психическо и психо-физическо въздействие. Прави впечатление, че гл. ас. Атанасов е много добре подготвен и дълбочинно запознат с изследвания проблем и умее да организира и провежда спортно-педагогически изследвания от такъв вид, което заслужава положителна оценка.

Третата глава на дисертационния труд включва три взаимосвързани раздела: 1. Вариационен анализ на резултатите от изследването; 2. Корелационен анализ на резултатите от изследването и 3. Ефективността на приложената методика за въздействие в обучението по шахмат. Авторът доказва предположението, че при системно практикуване на шахмата се подобряват основните психически процеси и при трите целеви групи, което е доказателство за формиране на психическа готовност от по-висока степен. Разкрити са и определени особености на положителните промени на изследваните психически процеси при наблюдаваните лица. Изработените корелационни модели на основните психически процеси, показват по-съвършена структура при изследваните лица от експерименталната група в сравнение с контролните групи, което е признак и на по-висока степен на ситуативна психическа готовност.

На базата на анализирания резултати от констатиращия експеримент, авторът създава три метода за психически въздействия, чиято ефективност той доказва чрез научно-приложно изследване. Разглеждайки задълбочено анализа,

трябва да отбележим, че дисертантът е успял да постигне целта на изследването и да докаже своята работна хипотеза и да разкрие, обоснове полезни за спортологичната наука приноси моменти, които могат кратко да се обобщят по следния начин:

- Проведен е задълбочен и синтезиран анализ на появата и развитието на шахматната игра.
- Обогатена е теорията и практиката на спортологията, като е представена психологическа характеристика на играта и концепция на ситуативната психическа готовност на шахматиста.
- Доказано е положителното въздействие на шахматната игра върху психическата готовност.
- Изработени са корелационни модели на базата, на които са разкрити значими взаимовръзки на показателите в структурата на ситуативната психическа готовност.
- Апробирана и адаптирана е методика включваща психически и психо-физически въздействия, които са експериментирани и е доказана тяхната ефективност.

По темата докторантът представя четири научни публикации (2 самостоятелни и 2 в съавторство). Много добре е съставен авторефератът, който е в съответствие със структурата и съдържанието на изследвания проблем.

В дисертационния труд са допуснати и някои незначителни слабости:

- При теоретичната част в отделни случаи много обстоятелствено са представени появата и развитието на шахмата, вследствие на което излишно е нараснал обемът на първата глава.
- За отделните добре структурирани и представени препоръки следва да се посочи конкретен институционален или обществен субект.
- Допуснати са и отделни технически и пунктуални грешки.

Тези слабости в никакъв случай не понижават достойнствата на докторския труд.^а

Заключение: Можем да констатираме, че дисертацията е завършен оригинален продукт с определени научни приноси относно нейните концептуални, методологични и структурно-съдържателни измерения. Докторантът притежава необходимите качества да разкрива и анализира научни факти, събития и закономерности, което ми дава основание да дам своята положителна оценка и да предложа на Уважаемото научно жури да присъди на гл. ас. Радислав Йорданов Атанасов, ОНС „доктор“ по научната специалност ТМФВ и СТ (вкл. МЛФ), професионално направление 7.6. Спорт.

07.06.2017 г.

Изготвил становището:

Проф. Йордан Иванов, доктор